

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Előfizetési ár 1 évre 8 pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43.916.

FŐSZERKESZTŐ: DR. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

Virágvasárnap, Nagypéntek, Húsvét.

Kicsoda ez? „És amikor bemegy vala Jeruzsálembe, felháborodék az egész város, mondván: Kicsoda ez?” Így olvassuk a Máté írása szerint való evangéliumban, a virágvasárnapi történetből (21: 10. v.). Az olajfák fejlődjen még hozzánnázott a sokaság. Ezek voltak az ünnepre felsereglő vidékiek: akik jöttek Galileából, Samária határaitól és a Jordán mellékéről. De Jeruzsálem az más! Az megtorpan és botránkozik... A Máté ev. 21: 10. versében csak a mi Károlink használja a „felháborodék” szót; újabb fordítók az eredeti görög szöveget (ἐξίσθη) így adják vissza: izgalomba jött, megmozdult, izgatottságtól remegett. — Tény az, hogy itt már nem örvendezésről van szó. Kiténik ez a következő versekből is (21: 15—16. v.). A nagy kérdés „kicsoda ez?” nem az érdeklődés jóindulatú szava volt; hiszen a farizeusok, irástudók és papok mind, nagyon is jól tudták, kicsoda a Jézus? Ebben a kérdésben ott remeg a bosszúvágy és gyűlölet elfojtott indulata, mely kivilllogott a szemekből s kicsendült a letompított szavak mélyéről... Vegyük át ezt a két virágvasárnapi szót ama méltatlan ajkáról s tisztogassuk meg; s amíg szelid tekintetünk simogató sugáiraival végignézzük a virágvasárnapi diadalmenetet, kérdezzük meghalkan önmagunktól: kicsoda nekem Ő, ki azért jött, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett. (Lk. 19: 10. v.). Az Ő virágvasárnapi diadalmenete imé megismétlődik. Nem külső pompával. Sőt testi szemekkel egyáltalán nem is láthatóan. Szeliden és alázatosan közelget Ő egyen-egyen mindnyájunk szíve kapujához. Nosza, „ti kapuk, emeljétek fejeiteket... hadd menjen be a dicsőség királya” (Zsolt. 24: 7. v.). S ez ünnepélyes pillanatban zendüljön ajkunkon a hozsánna: „Imhol jó néked a te Királyod!” Amikor ezt a szót kimondottuk, tűnjön bár el lelki látásunk elől az egész diadalmenet: de maradjon meg számunkra örökre láthatóan Ő, a Király, örökre az én Királyom, a mi Királyunk...

*

„Elói, Elói! Lamma Sabaktani?” (Márk. 15: 34. v.). Így rebegte, fájdalomtól vonagló ajkai közül drága hű Megváltóm. Ezért írom így én is Máté és Márk feljegyzése után.

Mikor Ő azt mondotta: Én Istenem, én Istenem! miért hagyál el engemet? ezzel a pokolig szállott alá. Mert ez a pokol és nem más: Istentől elhagyatva lenni. Ez a teljes bizonyosság is arra, hogy az Ő megváltási munkája nem divina comedia, azaz isteni színjáték volt följényes isteni erővel, angyali segédlettel megrendezve, hanem mint ember szenvedett végig testében és lelkében, mindent: a pokolig...

De csak néhány pillanatig tarthatott ez a leggyötrelmesebb állapot, mert már a következő kiáltása, melyről viszont csak Lukács és János ír, a paradicsomi állapotot mutatja. Mert mi más volna az, ha az Ő Atyja kezébe teszi le lelkét? A többi már a dicsőség útja volt.

De térjünk csak vissza. Gondolkozzunk még az Ő szenvedéséről. Meg a magunkéről. Hadd olvadjon az össze. Mert ha az Ő halálával nincs közösségünk, bizony az Ő feltámadásával sincsen!

A szerencsétlen racionális teológia már-már megfosztott bennünket attól, hogy résztvehessünk Jézus szenvedésében és halálában, mert hiszen folyton azt sugdosta, meg harsogta a fülünkbe, hogy józan ésszel teljes képesség azt megérteni, hogy egy ember, valamikor, Palesztinában egy jára felszegezve, értelm is szenvedett: sőt ezzel megváltott s bűneim immár eltöröltettek... Érthetetlen...

Én ma sem tudom megmagyarázni a szellem-erköles világrend dinamikáját, miként történhetett az idő hossz-, és a tér keresztmetszében, hogy annyi rengeteg nép és ember ösödök óta, ezen egyetlen áldozatban bocsánatát és üdvét leli. Hogyan terjeszthetném én elő a Jézus engedmességének súlyát, az angyaloknak kiadott parancsokat, az emberek és a Szentlélek esedezéseinek erővonalait. De ha erre várnék, sokkal hamarabb elpusztulnék, mint az a csecsemő, aki nem akarná szívni az édesanyjai kebelből a tejet, míg nem ismeri annak vegyi képletét.

Szenvedni akarok az Úrral... az én Urammal... mert úgy érzem, de tudom is, hogy ez így jó... a szenvedéssel együtt így jó... Csak ne a pokol szenvedése legyen.

De hol a pokol? Értelmellenség volna bárhol is helybelileg elképzelni. Ott van, ahol az Isten „elhagyja” az embert. De „Isten mindenütt jelen van!” Igen, de azért nem érezzük és tudjuk a jelenlétét, mert másfelé nézünk... másfelé gondolunk... jöleg pedig mást akarunk. Már kész a pokol ezen a földön is. Mindnyáján megjártuk ezt az utat. Aki tagadja: vagy kiskorú még, vagy hazudik. Nem vagyunk jobbak a latróknál.

Magamról csak egyet tudok: Jézus hatalmas még engem is kihúzni a pokolból és jelemelni a paradicsomba. (D. D. S.)

*

„A mi bűneinkért halálra adatott, és feltámasztatott a mi megigazulásunkért.” Ezt a mélyértelmű megállapítást teszi Pál apostol Jézusunkról, a rómaiakhoz írott levele 4. r. 25. versében. Előzőleg a hit által való megigazulásról tanít s jennkölt szavainak ez a most idézett Ige a koronája. Isten Lelke lehell e szavakból reánk s a kijelentés igazságáról ugyanaz a Lélek tesz szívünkben bizonyosságot. Mit hirdel nekünk ez a húsvéti Ige? Azt, hogy Jézus feltámadása az Ő irántunk való nagy szeretetének a betelődése volt. Jézus nem önmagáért halt meg és nem önmagáért támadott fel, hanem a mi üdvösségünkért; ennek az üdvösségnek tehát két lépcsőfoka van: a bűnök-
ből való megváltás és a megigazulás, azaz: az Isten előtt igazzá nyilvánítás. Tertulián e most idézett húsvéti Igékről azt mondja, hogy „az Istennel kiengesztelődött bűnösnek a feltámadott Údvözítő Jézus képmásának kell lennie: miként Jézus halottaiból feltámadott, úgy kell a bűnösnek is lelki halálából új életre kelnie.” Jézusunk megdicsőülve hagyta el sírját: mint megdicsőült élt még negyven napig e földön s ugyanígy, megdicsőülve foglalta el trónusát az Atya jobbjára felül. Testvérem, ha te meg én, Jézus halála által megszabadítottunk bűneinktől s ha Isten kegyelme igazzá fogadott: nem élhetünk többé test szerint való, alacsonyabbrendű életet; neked és nekem a feltámadott Jézus közelségében és világosságában kell maradnunk, hogy a világosság fiait lehessünk siron innen és siron túl... Ennek az új életnek kellős megnyilvánulása kell hogy legyen. Az első megnyilvánulás Istenre tekint. Bűneinkkel Isten dicsőségét raboltuk meg: ezt helyre kell állítanunk. Benső löredelemmel boruljunk le Istenünk atyai kezére s hullassuk reá gyermeki könnyeinket: ragadjuk is meg ezt az edesatyai jobbkezet, úgy „hogy sem halál, sem élet, sem anygak, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következendők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény el ne szakaszthasson minket az Istennek ama szerelmétől, mely vagyion a mi Urunk Jézus Krisztusban”. (Róm. 8: 38—39. v.). Az új élet másik megnyilvánulása embertestvéreinkre tekint. Bár magunkat nem illik egybevetni a megdicsőülve feltámadott Úr Krisztussal: mégis tekintsünk Reá s vegyük fontolóra, hogy húsvét után még negyven napig nem hagyta el a földet, hanem újra meg újra megmutatta magát az embereknek... Mutassuk meg mi is az emberek szemé láttára, hogy immár levetkőztük az ömbert s jeltőlőtük az új embert és mi Krisztus szerint új életet élünk. Hanem az az új élet: legyen csakugyan új élet. Annyira, hogy lássák az emberek a mi világosságunkat s dicsőítsék érte a mennyei Atyát (Mt. 5: 16. v.). Az új élet kellős megnyilvánulása egymást kiegészíti: lelkünk benső átalakulását pedig eltilkolni nem kevesebb hűtlenség volna külsőleg javulást mutatni: lelkünk benső átalakulását pedig eltilkolni nem kevesebb hűtlenség volna... Így ünnepeljünk. Így kérjük húsvét reggelén Megváltónktól, az énekíró szavával:

„És hogy ne menjünk útéltre,
Támassz fel minket új életre.”

Balogh Ferenc emlékezete.

Emberi gyarlóságunk bizonyossága az, hogy a feledés hullámai folyton verdesik bennünk az emlékezés omlós, fővényes partjait, s azokból a partokból sokat elmosnak. Pedig azokon valamikor zöld pázsit és illatos virág is tenyészhetett, s a fővényeken lehettek arany porszemek is.

Vannak mégis emlékek, melyek szívósan tapadnak oda a lélek táblájához, s idők múlásával még fényesebbek, tisztábbak lesznek. Ezek azok, melyek a léleknek igazi értékei, azért is maradtak meg, mert megmaradásukkal a szívet gazdagítják.

Így gyujtottam meg én is most emlékezésem transparentjét, hogy rajta keresztül visszavilágítsak a multba.

Íme megjelenik előttem egy jóságos arc. Lelke immár negyedszázada halad tovább az örökkévalóság útján, s míg testi vonásokat viselt, Balogh Ferencnek hívták. Tanár volt, kollégiumi tanár volt, a nagy kollégiumi tanárok közt is a legnagyobbak közül való volt.

Róla emlékezem.

Balogh Ferenc alakját egy szerényke emlékezés keretébe hozzá méltóképpen beállítani sikertelen

vállalkozás volna. Nem is próbálkozom vele. Én csak annyira vállalkozom, hogy bemutassam őt azon a szemüvegen keresztül, amelyen át én néztem és láttam, s velem együtt az a nemzedék, mely az ő jó párezerre menő tanítványai között az utolsók közül való volt.

A mi időnkben Balogh Ferenc vállát már hét évtizednek a súlya roskasztotta. De törekeny teste még akkor is sugár egyenes volt. Arca fakósárga, haja galambbősz, szeme színe szelidséget tükröző halványkék. Mindig komoly arca, mozdulatainak méltóságos lendülete már külső megjelenésekor biztosította számára a különlegesebb tiszteletet.

A mi nemzedékünk a professzorai iránt őszinte tiszteletet és szeretetet érzett. Méltán. Valamennyinek tudományos értéke szükségképpen éreztette velünk szemben lenyűgöző hatását, melynek nyomán önként is támadt bennünk irántuk tisztelet. De ami szeretetet is gerjesztett, azok az emberi vonások voltak, melyeknek egymáshoz viszonyított különbözősége egymás között ugyan az egyéni típus vonalait rakta össze bennük, de valamennyi típus nemesége s a velünk törődésnek felénk való sugárzása

egy nagy család szerető környezetének melegségével ölelt körül. Csiky Lajos, aki a diákkal szemben gyakran felejtette, hogy ő már nem diák, hanem professzor, de akivel szemben viszont a diák sem mindig mérlegelte, hogy ő nem professzor, hanem diák; Erdős József, aki előtt a theologus ifjú élete s családi helyzete nyitott könyv volt, s abban a könyvben ő a segítségre mindig hajlandóság kezével lapozgatott; Eröss Lajos, a rendszeresség rendszeressége, a megszorult diák eleven kölcsönsegélyző-intézete; Sass Béla, az őszövétségi világ zordon megtestesítője, aki mégis arról volt nevezetes, hogy diák az üdvözlésben, kalapemelésben soha megelőzni nem tudta.

Balogh Ferencet mégis minden professzornál különösebb tisztelet és szeretet illette meg és környezte. Nemcsak theologus hallgatóinak volt ő professzora, de valamennyi professzor társának is hajdani tanára. Valóságos *pater familias*, aki nemcsak látta maga körül egymásután felnőni a lelkipásztor nemzedékeket, hanem e nemzedékeknek maga is a szellemi édesapja volt.

S mikor az édesapa szólásra nyitotta ki a száját, ámulva figyelt akkor az egész nagy család. Szorongásig megtelt a Balogh Ferenc-terem. A jogász ifjúság is tömött kohorsokban vonult fel egy-egy egyháztörténeli órára. Igaz, tantervi kötelezettség is szorította erre, de hát szorította a római pandekták hallgatására is, mégis ahelyett szünes untalan a Bikában billiárdozott.

Halottámasztó varázsa volt Balogh Ferenc előadásának. Mikor ő beszélt, a mult idők sötétsége megvilágosodott, s a háttérből egymásután léptek előbűnk a hajdankor fényes alakjai. Szinte éreztük, hogy ime még lélegzenek is, pedig mi fojtottuk vissza a lélekzésünket velük való szorongásunkban, amint küzdöttek és szenvedtek, harcoltak és diadalmaskodtak az Ige szolgálatában.

Ezt az intuitív hatást Balogh Ferenc nem hangja kellemes zengésével érte el. E tekintetben a gondviselés mostohán bánt vele. Kissé rekedtes, szinte fátyolos hangjának fogyatékoságát azonban úgy tudta pótolni fellépésének megnyerő módjával, színes, pathétikus előadásával, fordulatokban gazdag eszméivel, csodálatos lelkesedésének pünkösdi tüzével, a tényösszevetéseknek bámulatos sikerességével, hogy a hallgatóság megbűvölve csüggött az ajkán.

Szeretett a részletekben elmerülni, emiatt olykor terjengős, aprólékoskodó volt. Mindannak az anyagbőségnek okából volt ez, mellyel tudományához magát felfegyverezte. Etekintetben hasonlított nagy elődjéhez, a XVIII. század második felében Kollégiumunkban tanító *Sinay* Miklóshoz, akiről még a külföldön is tudták, hogy harminc évre terjedő professzorkodása első 25 éve alatt még mindig nem tudott a világtörténelem előadásában tovább jutni, csak valahogy a középkor derekáig. Ilyenforma részletezésektől Balogh Ferencet is csak épp hajsza válaszította el. Emlékszem: theologus diákságom valamelyik fejlesztendjének anyaga az általános protestáns egyháztörténet volt. Széles mező ez, 400 esztendő töl fel a világ valamennyi államában elfoglalt helyzetének szemléletével. S Balogh Ferenc abban a fejlesztendőben — noha óráit pontosan és rendszeresen szokta volt megtartani — csak odáig jutott el, amivel a félév utolsó órájának előadását zárta is, hogy az erfurti ágostonrendi szerzetrend

főnöke a rendház folyosóján álló óra naponkénti felhúzásának a feladatát a novitius Luther Mártonra bízta. Lehetett-e részletező előadási mód, mint ahogy az volt — bár az akadémián — metódikai helytelenség, mert a hallgatóság így a tudománynak legfeljebb csak parányi keresztmetszetébe tekinthetett bele, mégis azt hiszem, többet nyertünk így hatásokban, mint amennyit veszítettünk ismeretekben. Mert e módon nyílt neki alkalom azokra a kedves elkalandozásokra, melyeknek térségeit nagy szíve, fennszárnyaló lelke és tünkdőlő elméje dús kincseivel szórt be. Keze a kathedrán előrenyújtva mozdulatlanságban pihent, kissé félrebillentett feje a hallgatóságon felül messze távlatokba tekintett vissza, s aztán — mintha csupáncsak testileg volna jelen, lelke azonban ott járna a messzi idők mélységes horizontján — engedte beszélni lelkét, azt a sokat látó, beszédes lelkét. Előadása így csupa látomás volt: a tudós a költő nyelvével beszélt megragadó hévvel, jellegzetes stílusban, minden fogalmat magyar kifejezések igájába parancsoló lelkeséggel, magyarságának nemcsak öltözetében kifejeződött külsőségével, hanem zsinórzatos ruhája alatt szívében is dobogó öntudatával, a konfesszionista theologus bizonyágtévő, de ugyanakkor a józan tudományos fejlődéstől sem elzárkózás határozottságával.

Hogy az élete mily ritka összhangzatos élet volt, arról családja tudna sokat beszélni. Mi ennek csak távolabbról lehattunk szemlélői, de szemlélői és észrevévi voltunk, és meggyőződésé érelődött bennünk, hogy ehhez őt egyéni kiválóságán kívül tudománya is segítette hozzá. Egyháztörténelemtudós volt. Tanulmányai közben napról napra erősödő bizonyossággal tárult fel előtte az az igazság, hogy a történelem hullámzó eseményei csak az emberi szemekben jelentenek változásokat, alapjában azonban minden változás az örök állandóság egységébe olvad bele, mert a változásokat a maga kibeszélhetetlen bölcs akarata szerint az irányítja, aki maga is Egy és aki maga is Örök és Változhatatlan.

Balogh Ferenc Istennek alázatos szolgája volt, aki a maga kiválasztottságát lelke mélyéig érezte, s e kiválasztás kegyelmi tényét munkálkodásával nem *megérdemelni*, hanem alázatosan *meghálalni* igyekezett. Ebben a háládatos szolgálatban tette rá életének egész tartalmát és hivatottságát annak a feladatnak elvégzésére, melyet helyette *más* nem, csakis ő végezhetett el.

Miért lobogott a lelke, mikor az isteni szeretet és kegyelem egyik ékes bizonyágáról, a debreceni Kollégium jelentőségéről beszélt? Miért szaporodtak tolla alatt a betűk varázslatos gyorsasággal teleírott lapokká, a lapok fóliánsokká? Mert e munkatér kiválasztott szolgájának érezte magát, s e szolgálat igáját „könnyűvé és gyönyörűségesse” tette számára. Az, aki e szolgálat viselésére méltóztatta.

Jelen századunk elején Balogh Ferenc és a debreceni Kollégium egymást kiegészítő, sőt egymást fedő két fogalom volt. Emlékezem. Valami két évtizeddel ezelőtt idegen országban történt. Sikertelen volt minden magyarázgatásom, hogy Debrecen földrajzi fekvését megértsem. Végszükségemben a Kollégiumra esett a hivatkozásom. „Ja — és itt a homlokára ütött a német egyetemi professzor — wo der Herr Dr. Franz von Balogh, einer der berühmtesten Professoren, leistet?!”

Balogh Ferenc 1912-ben kezdett betegeskedni. S ami nem történt meg tanárkodása hosszú 47 esztendeje alatt, előadásait beszüntetni kényszerült. Tártyai előadását mások vették át. Ő pedig pihent. A pihenéssel kissé magához jött, s felvette elsőben a kollégiumi levéltárosi hivatalt, melyhez lelkének legmélyebben belesarjadtt szálai kötötték. Aztán napos időkben ki-kiüldögélt az emlékkertbe, és hosszasan, szeretettel elnézdegélte a Kollégium kapuján ki-

berajzó ifjúságot. Megható volt így látni: a sír felé hajladozva, lassanként erőtlenedve. Majd az emlékkertből is elmaradt, ágyának esett s aztán 1913 okt. 8-ának éjféli órájában jobblétre pihent.

Ennek már negyedszázada.

Hadd legyen ez alkalomból ez igénytelen pár sor írás a kegyeletes megemlékezés és a tanítványi hálás szív virágszála azon a mohosodó drága síron. Debrecen, 1939.

Dr. Nagy Sándor.

Hogyan énekeljük a Szózatot?

(Néhány szó a „Zeneközlöny” 1939 március 1-i számában megjelent cikkhez.)

Örömmel látom, hogy a mi nemzeti énekünk régi, elintézetlen kérdésével most már mind többen és többen foglalkoznak és reméljük, hogy a kérdés végre is jó eredményre fog jutni!

Az igen tisztelt cikkirő jejtegetéseivel azonban nem tudok egyetérteni.

1. Vörösmarty — a cikkirő megállapítása szerint — idegen, jövevény versformában: jambusban írta a Szózatot. Ez szerintem alapvető tévedés. Vörösmarty a versírás technikájának igazi mestere volt és olyan döccenőket, durva hibákat sohasem csinálhatott, amilyeneket a Szózat a ráerőszakolt jambikus olvasással vagy kiejtéssel mutat, mindjárt a második szótagonál: *..-nak ren-*, mert ő semmi művében nem jeleltkezett el arról a verstani törvényről, hogy a mássalhangzó-torlódás hosszú szótagot jelent, és jambusban írt műveinél sehol ilyen tévedések nincsenek. Ha tovább megyünk: irt volna Vörösmarty így: *legy hi-ve? vagy: Nin - c s e n | s z a - m ó d | - r a h e l y ?* vagy: *Ald - j ó n v a g y v e r - s t b .* Tehát ő nem akarta és nem írta jambusban és félreértés lenne a fölfele lendülő lüktetést — amely a költeményhez oly nagyszerűen talál — erre magyarázni.

2. A cikkirő siet megjegyezni, hogy „minden kétséget kizárólag Egressynek volt igaza”. Ha komoly, hozzáértő (művész) muzsikusz valamit meg akar zenésíteni, akkor annak első dolga a költemény szellemét megérteni, ahhoz külső formában is alkalmazkodni, és nem komponálhat önálló ábrándot, amely ellentétes a vers prozódiajával. Hogy ez mégis meglörténhetett, ez az akkori idők szegénységét mutatja (hogy t. i. nem akadt pályázó), divat volt az újdonsült magyaroskodás és elmaradhatatlan az örök magyar testvérharc; hiszen tudjuk, hogy Egressy Erkellet próbált versenyezni és az ő dicsőségét óhajtotta, kellő képzettség nélkül.

3. „... a legmagyartalanabb formák egyike; magyar zenét írni rá majdnem képtelenség.” Azt hiszem, ez a legmerészebb állítás a cikkben. Ha olyan nehéz lenne magyar zenét írni a Szózathoz, akkor nem tudta volna pl. Farkas Ödön és Kaesoh Pongrác azt a nagyon elrontott dallamot mégis tökéletes-hibátlaná tenni, a fölösleges melizmák mellözésével, a hangsúly- és prozódiai hibák ölleles kijavításával. Ennek a két művészi munkának a bemutatása más lapra tartozik, de nagyon fontos lenne; mert amíg nem ismerjük, mindenféle balvélemény szabadon terjedhet róluk.

4. A cikkirő az állala átdolgozott Szózat utolsó két sorát közli:

Aldjon vagy verjen | s o r s k e z e
I t t é l n e d é l n e d s | h a l n o d | k e l l .

Hibái a következők: a „vagy” nem lehet hosszú szótag, mert hangsúlytalan. A „verjen” nem lehet pyrrhichius. „Élned, élned” szintén nem lehet négy rövid szótag.

Egressyvel szemben mi, magyarok, nem akarunk kegyeletlenséget elkövetni és a nagyon hibás dallamon a szükséges, csekély változtatás ellen tiltakozunk, de a Vörösmarty művét, amely nélkül nem lett volna a nekünk olyan drága nemzeti ének: nyugodt lélekkel forgatjuk ki a maga valójából.

Nagyon kérem szakavatott vezető-művészeinket: vegyék kezükbe és intézzék el végre ezt a régesrégóta megoldásra váró kérdést, elfogulatlanul — és — amennyire e földön lehetséges: hibátlanul!

D. Dr. Révész Imréné
bágyoni Váró Margit Éva.

*

Öszinte örömmel közöljük a fenti cikket, melyben erőteljes és szakavatott reávilágítás történik egy régi nyílt kérdésre. Megismételjük a cikk írójának a kérését, hogy ez az elintézetlen ügy, szakemberek hozzászólása és közreműködése segítségével megoldassék. Tartozunk ezzel a Szózat nagy nemzeti értékének s annak a szent hivatásnak, melyet népünk s ifjúságunk lelke felemelésével betölt.

Legyen szabad ez alkalommal még két rokonkérdésre is reá mutatni. Egyik a Kölcsey Himnuszának szabatos éneklési módja; az utolsó sorok ismétlésénél mutatkozó bántó összevisszaság, ami még egy profán dalnál is szégyenletes volna: nemzeti imádságunknál minősíthetetlen. Történjek itt is végre valahára egységes és országszerte érvényes megállapodás.

Úgy a Szózat, mint a Himnusz benne foglal-tatik református anyaszentegyházunk hivatalos Énekeskönyvében. Az volna a leghelyesebb s leg-egészségesebb kiindulási pont, ha mi, reformátusok kezdeményeznők e két nemzeti ének dallamügyének és szövegügyének tisztázását és rendezését; jöjjenek majd utánunk mások!... Ehhez azonban az kellene, hogy Énekeskönyvünkben ne csak a Himnusz és Szózatot vegyük revízió alá, hanem minde-destől fogva az egész Énekeskönyvet. Rengeteg sok abban az igazítani való. Szövegben s dallamban egyformán. Sok a kihagynivaló és volna bőven pótolni való.

Ennek a véleményünknek már nem egyszer hangot adtunk. Hangoztatjuk újra s örömmel tárjuk fel Lapunk hasábjait e komoly és szent ügy szolgálatára.

(Szerk.)

Vasárnapi iskolai vezetőképző tanfolyam.

Márc. 6—11-ig folyt le Debrecenben a tiszántúli református egyházkerület missziói bizottsága rendezésében, Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi missziói lelkész vezetésével, a vasárnapi iskolai vezetőképző tanfolyam, amelyen vidékről 30, helyből 50, nagyrészt nő, vasárnapi iskolai vezető vett részt állandóan. A legtöbb órán jelen voltak a tanító- és tanítónő-képző felső éves növendékei is.

Minden reggel 8 órakor közös áhitattal kezdődött a napi foglalkozás, Dr. Ferenczy Károly, Nagy István, Uray Sándor, Dr. Farkas Pál, Dr. Hegyaljai Kiss Géza vezették a lelkeket Istenhez.

A vasárnapi iskola célját és alapelveit Dr. Makkai Sándor theologiai professzor világos fogalmazásban tárta a hallgatóság elé, mely szerint Isten Igéjének hirdetése az a gyermekek számára. Tehát nem vallás-tanítás, nem gyermekistentisztelet, nem összejövétel. Gyermekmisszió ez a munka, de mély és drága tradíciót hord magával a vasárnapi iskola név, ezért meg kell hagynunk, mondja Makkai professzor.

Virágh Sándor külmissziói lelkész ismertette a vasárnapi iskola keletkezését és fejlődését külföldön. Jó a vezetőknek tudni és felhívni rá a gyermekek figyelmét, hogy 33 millió gyermek tartozik a vasárnapi iskolai világszövetséghez.

A magyarországi vasárnapi iskola multjáról és jelenéről Dr. Ferenczy Károly tartott előadást.

A leggyakorlatibb tudnivalókról, a vasárnapi iskola módszeréről Nagy István diakonissza intézeti igazgató tájékoztatta a hallgatóságot, mint aki Istentől megáldott rátermettséggel végzi Debrecenben e munkát és sok hasznos tapasztalattal rendelkezik e téren.

Uray Sándor egyházkerületi főjegyző az imádságranevelésről és énektanításról szólott, mellőzhetetlen tanácsokat adván arról, miként nevelhetjük rá a gyermekeket az önálló imádkozásra és miként taníthatjuk meg őket minél több énekre.

Dr. Zombor Zoltán tanítóképzőintézeti tanár gyermeklelketant adott elő különös tekintettel a vasárnapi iskolai tanításra. Ez a nagyértékű előadás föltétlenül ösztönzést adott arra, hogy igyekezzék a gyermeki lélek rejtjelmeit, törvényeit megismerni mindenki, aki vasárnapi iskola vezetésére vállalkozik.

Dr. Soós Béla a vasárnapi iskolai vezető személyiségéről tartott előadást, rámutatott, hogy milyen legyen a vezető személyisége, annak hangoztatásával, hogy munkaközben alakul ki, tisztul meg ez a személyiség.

Szele Miklós értékes valláspedagógiai tudásának legjavával szolgált arra nézve, miként taníthatók a bibliai történetek a vasárnapi iskolában.

A vasárnapi iskola és az egyház viszonyát Muraközy Gyula budapesti lelkész tisztázta, egyben meleg hangon buzdított e felmérhetetlen jelentőségű missziói munka végzésére.

Dr. Enyedy Andor konventi missziói előadó az értékes előadások méltó befejezéseként arról adott gazdag tájékoztatást, hogyan lehet gyülekezeti munkára nevelni a vasárnapi iskolásokat.

Változatossá, gyakorlativá tette ezt a konferenciát 8 vasárnapi iskolai mintatanítás és az előadásokat és mintatanításokat követő beható megbeszélés.

Bölcs elgondolása a rendezőségnek, hogy kiadja ezt az előadássorozatot, Nélkülözhetetlen segítség lesz ez a *vezérkönyv* minden vasárnapi iskolai vezető kezében.

Emellett azt a tervet is meg kell valósítani, hogy e kiváló erőkből álló előadó gárda tagjai ismételjék meg a tanfolyamot minden egyházmegyében. Így várható, hogy e sok helyen még számtalan folytatással végzett gyermekmisszió hasznos eredményeket, áldott gyümölcsöket készít elő anyaszentegyházunk és Isten országa számára.

Ahogy a külföld látja . . .

Arról a hatásról szeretnék röviden számot adni, amelyet XI. Pius pápa halála a francia református sajtónak általam ösmert részében előidézett.

Nem valószínű, hogy magyar református egyházi lapok az elhunyt és a leendő pápa személyével túlsokat foglalkozzanak. Ha foglalkoznak, nem valószínű, hogy ugyanolyan hangon foglalkoznának, amely az alantiakból ki fog csendülni. Ennek pedig igen mélyenfekvő okai vannak. A francia róm. kath. egyház a szekularizáció óta „csak” a hivei buzgóságára és „csupán” Isten Lelkének erejére van utalva. Ez a tény a francia róm. kath. egyház lelkiségének bizonyára sok áldást jelent. A mi ottani református testvéreink nem egy államilag agyontámogatott, anyagiakban rettentő süllyal fellépő, kizárólagosságra történő egyházzal állanak szemközt, hanem egy olyanal, amelyik a maga harcát a protestáns egyházzal azonos körülmények között folytatja, — már amennyire

az *érzéki hatásoktól vissza nem riadó*, gyóntató székekkel rendelkező római egyházzal ezt egyáltalán elmondhatjuk! . . . Íme a róla szóló ismertetések érdemi része:

„XI. Pius, egy desióbeli szerény szőnyegszövő mester fia, ragyogó tanulmányait Milánóban, majd Rómában vegezte. Kánonjogi és theol. doktor, könyvtárőr, nuncius, milánói érsek, végül pápa. Széles látókörű, erélyes. Ő is meg volt győződve arról, hogy nincs más egyház, csak a római, és aki ehhez az egyházhhoz nem tartozik, annak Jézus Krisztushoz sincs köze. Az ökumenikus gyűléseken való meghívást állandóan visszautasította. A különböző keresztyén konfessziók egyesülését teljes szigorral elítélte. Az angol kath. és a róm. kath. egyház egyesülési tervét meghiúsította. A vegyesházasságok alkalmával a protestáns fél elé szabandó feltételeket még nehezebbé tette. (Tudjuk!) Nem kárhoztatjuk érte,

ő világosan megmutatta azt a jelenleg elháríthatatlan akadályt, amely a keresztyén egységtől minket elválaszt.

Mindazonáltal az egyéni szabadságnak tisztelője lévén: minden erőszaknak és minden üldözésnek ellensége volt! A zsidók, a protestáns és orthodox lelkészek üldöztetése épp annyira büsította, mint azok, amelyeket a saját papjainak el kellett szenvedniök. Számos nem-katholikus egyénnel való személyes viszonya sok szívjóságot áruolt el. Assisi Ferenc protestáns történetírója: Sabatier Pál iránti tiszteletének és szeretetének sok jelét adta. Egykori héber tanárának, a milánói főrabbinak minden „ros hasanah” alkalmával elküldte jókívánságait: „Pacem super Israel”. Az ily meleg érzések mintha nagy szívének tiltakozásai lettek volna — szelleme kikerülhetetlen meg nem alkuvása ellen.

Lobogó hitű „béke-pápa” volt. Ezt a címet a koronáztatása napján saját maga adta magának, s a népek közötti egységen és megértésen soha meg nem szűnt munkálkodni. Jól látta azt a veszedelmet, amelyet a népekre nézve az istentelen kommunizmus és a pogány fajelmélet jelent, és kizárólag az evangélium iránti hűségéből mindkettőt a legerélyesebben elítélte.

Halála előtt pár héttel életének hátralevő idejét Istennek ajánlotta fel azért, hogy a gonosz háború réme eloszoljon, és hogy ezen az annyi szenvedés által meggyötört földön végre a béke és szabadság napja felkelhessen.

Boegner Márk francia református lelkész szerint: „a béke nagy apostola minden egyház örökségét védelmezte azon sátáni erők ellen, amelyek az istentelen kommunizmus és a fasiszta propaganda álarcája alatt a keresztyénséget a maga legbensőbb lényegében akarják támadni”.

Nagyon örülünk annak, hogy francia református testvéreink a pápaságnak és az elhunyt pápának ezt az oldalát látják. Bár mi is hasonló helyzetben lehetnénk! Velünk azonban — egyéb, mindenütt fennforgó dogmatikai ellentétektől eltekintve — egy irtózatos reverzális harc, ez a még meg sem született életkért folyó kegyetlen kézitusa, meg a Felvidék visszatéréseivel immár bizonyára egy millióra növekedett papi birtok és ennek az államhatalommal

majdnem mindig dacoló ereje: a pápaságnak és a mindenkori pápa személyének nem a ragyogó oldalát szemlélteti.

Szerencsére az új pápa „magyarbarát”! Azonkívül a Malakiás jóslata szerint ő mint az egyház 262. pápája: „pastor angelicus”. (A magyarnyelvű lapok híradása szerint!) Minden okunk megvan tehát annak a hivesére, hogy az új pápa *néhány töviset ki fog húzni* a magyar nemzetnek tövisekben nem szükölködő testéből!

*

Niemöller Mártonról, az 1937 június hó vége óta fogságban tartott berlin-dahlemi lelkésztől minden keresztyén embernek illik tudni azt, hogy: teljesen biztos forrásból eredő hírek szerint a multévi betegségéből felépült és jelenleg jó egészségnek örvend. Lelki ereje megingathatatlan. Életmódja azonban további szigorításokat szenvedett. Míg a többi fogoly cellája teljes ablakkal van ellátva, a Niemöller ablakának kétharmadát befalazták. Sok gonddal küzdő feleségét nemrégén nagy öröm érte: három legidősebb fia kijelentette, hogy atyja példájára lelkész akar lenni. Mackensen tábornagy a legutóbbi (ha jól emlékszem: 88.) születésnapja alkalmával azt írta Hitlernek, hogy ebben az életben már csak egyet kér: a Niemöller lelkész szabadonbocsájtását. Hitler állítólag a Kerri kultuszminiszter és a Himmler titkosrendőrségi főnök véleményét kérte ki. Az ősz marsall kérése azonban nem talált meghallgatásra! Niemöller a fogolytáborban csak abban az esetben hagyhatja el, ha megígéri, hogy lelkészi hivataláról lemond. Ő azonban idevonatkozó álláspontját már régebben leszögezte: „a háborúban tüzeltem arra az ellenséges hajóra, amelyik a tengeralattjárókat keresztezte, most pedig azt akarják, hogy hallgassak akkor, amikor egyházamat gyalázzák? (Niemöller u. i. egy tengeralattjáró parancsnoka volt.)

Niemöller a jelek szerint nem csupán evangéliumi hitéért, hanem egyházpolitikai meggyőződéséért is szenved. Még abban az esetben is, ha az ő magatartását némelyek makacsodásnak minősítik: egyet nem lehet megtagadni tőle, azt hogy ő „inkább Istennek akar engedni!” „Itt áll és másként nem tehet.”

N. L.

Énekeskönyvünk dicséreteinek eredete

— Hozzászólás. —

83. d. *A próféták elhallgattak*, nálunk: A próféták megmondották. Huszita ének (Dt. 273). Eredetiben négysoros nyolc-szótagos ének. Szentesi István két verset egy verssé foglalt össze a kiválasztott dallam — Mint a szép hives patakra... — kedvéért. A mi énekünket Zábrák Dénes dolgozta át.

84. d. *Szívünk vígsággal ma bétől* ev. ének: Tündöklő hajnali csillag (Dt. 403), Nikolai Fülöp (1556—1608) hamburgi lelkész szövege és zenéje (Wie schön leuchtet der Morgensterne), amit az Aächs Mihály Zöngedező Mennyei Kar-a (1696) fordított le. Rövidesen az erdélyi énekeskönyv is átvette ezzel a szöveggel és dallammal (1785. kolozs-

vári református ékkv. 93. d.), majd 1743-ban Maróthy György is a „Soltárok négyes nótájok” című művébe. Innét került erdélyi közvetítéssel, vagy Ráday Lelki Hódolásával az 1922. református énekeskönyvbe. A dallam azonos Kapi 276. sz.-val. A Gesangbuch ritmikus formában közli (27).

90. d. *Könyörögjünk az Istennek*. Latin ének fordítása: Praecatio ad Deum Spiritum sanctum. Szövegére először Huszár Comjáti ékkvében találunk rá (1574), az ő fordítása — mondja a hagyomány. Dallama a kolozsvári 1785-ös ékkvben XV. szám alatt található ritmikus formában így: „A Szent Lélekhez. Nóta: Magasztaljuk Keresztyének az Úr

Istent. " Ez pedig invocatio az Atya, Fiú, Szentlélekhez. Tehát a Könyörögjünk... nem eredeti dallam, az említett Magasztaljukra alkalmazták. A 90. d. a Batthyány-kodexben is ott van. Prudertiustól: Lux ecce surgit aurca.

91. d. *Szent vagy örökké* közös énekünk latinból, Sanctus a XIV. századból. Szegedi Gergely ékkv., 1590. (Payr i. m. 410. 1.) V. ö.: dallamát a Kisdi Benedek Cantus Catholici-val (1561).

94. d. *Mit használ kereszténységem.* A régi dunántúli-ban (1805). Kis János fordítása (265. sz.), az új Dt.-ban (1911. 437). Zábrák Dénesé. Véletlenül a református is, mi is a Mint a szép híves patakra... énekeljük, úgy, ahogyan az eredeti német.

99. d. *Légy csendes szívvel*, ev. ének (régí Dt. 348., dt. 374. Gesangbuch 219.), nem is említve a Zöngedező 1743. kiadását. Még az erdélyi református ékkv. 1928. kiadása is Füzesi Józsefet tartja az ének szerzőjének, pedig csak átjavítója. Mert a 99. d. 1. verse szóról szóra megegyezik a régi Dt. 348. 1. versével, a 2. versben három-négy szó van felcserélve, a 3. versben szórendi változtatás, a 4., 5. versben is szócsere, a 6. vers van többé-kevésbé átalakítva. A Zöngedező-beli fordítót nem ismerjük, a régi Dt. 348-at Kis Jánosban gondoljuk. Az új a Dt. (1911) 374-ét Zábrák Dénes dolgozta át. Az eredeti Gerhardt Pál-féle ének — Gib dich zu frieden und sei stille — 12 verses, a Zöngedezőben, és a Dt.-ban 9, a 99. d.-ben 6 versre van összevonva. A refrain úgy nálunk, mint a 99. d.-ben ugyanaz: Légy csendes szívvel. Hintze Jakab (1622—1702) berlini orgonista, a Gerhardt-énekek harmadik megzenésítője: (Crüger János, Ebeling Joachim írta dallamát, hűen visszaadva a szenvedő ember Istenhez szálló panaszát, klasszikus életű mollos dallamban (Kapi 188.), ezzel szemben a 99. d. dallama duros, ismeretlen szerzőtől.

100. d. *Mennyben lakó én Istenem*, Kovács Sándor ev. püspök az első, aki a hazai prot. énekköltők énekköltőit összeállította (Kis Énekeskönyv 1901, Pozsony), felvonultatva abban a reformációtól a nagy énekköltők énekeit (Batizi, Sztáray, Rimay, Ballassa, Péczely, Petrőczy Kata, Ráday, Szőnyi, Kis János, Pálóczy, Szász Károly és Béla, Fejes István, Székács, Győry Vilmos, Szaboleska, Tompa, Csengey, Sántha, Hamvas), felvéve még Pósa Lajos gyöngyeit, két gyermekversét is: *Mennyben lakó én Istenem* (11. sz.), *Hajlékomba, templomomba, im bejöttem jó Atyám* (5. sz.). Így vonult be Pósa templomainkba (Materny 1909, mind a kettő) s a református ékkvbe is. A 100. d. dallama Kecskés Ernő elemi iskolai énekköltőjéből való. Mi, Kovács is a Látod Isten szíveinkre (Lásd az 1778. depr. ékkv. 49. számát). (Luther: Erhalt uns Herr, bei deinem Wort, Atya Isten, tarts meg minket), énekeljük, amelyikre Szkárosi Horváth András reformátorunk is verselt (Theol. Szemle, 1926. 905. és 1927. 33. lap).

104. d. *Istenemhez száll az ének.* Gerhardt Pál éneke ez is: Sollt ich meinem Gott nicht singen (Gesangbuch 251. sz.), az Új Zöngedező Mennyei Kar 1770-es kiadása óta énekeljük magyar fordításban: *Hogy ne dicsérném az Istent?* Mai fordítása Zábráké. A református és evangélikus próbaénekeskönyvek megjelenési idejében (1891—1910—1920) Fejes István református püspök is lefordította az eredeti sor- és szótagszámmal (10—8., 7. : : || 8., 7., 7.,

8., 7., 7.), meg is jelent az előbb említett Kovács-féle ékkv-ben (1901) 10. sz. alatt így:

*„Istenemhez száll az ének
És ő benne vigadok,
Mert hű gondja, bármit néztek
Mindennünen rám ragyog;
Jó szívének indítója
Nem más csak a szeretet,
Mely a kegyes szíveket
Szüntelen magához vonja.
Véget ér itt mindenem,
Csak Isten kegyelme nem.“*

Zábrák Dénes fordítása (Dt. ékkv. 7. sz.):

*„Hogy ne dicsérném az Istent
Zöngedező énekben,
Ki dolgában oly bölcs, oly szent
És jót tesz mindennel,
Ő minden áldások Atyja,
Csupa jóság szeretet,
Ki engem bölcsen vezet
És hű szívét hozzám hajtja
Minden elhagy, elfeled,
Isten vég nélkül szeret.“*

Ezt a tizsoros éneket csonkította meg Fejes Térj magadhoz drága Sion dallama kedvéért nyolcsorúvá. Eredeti szép mollos dallamát Schop János (1590—1665) hamburgi orgonista írta, arra énekeljük mi.

116. d. *Istenre bízom magamat*, Ev. ének Gellert Keresztély (1715—1769) lipcsei német költőtől való: Auf Gott und nicht auf meinem Rat. (Gesangbuch 239.), dallamát Gastorius Severus (1681) jénai kántor írta, diadalmashangú dallamra: Mind jó, amit Isten téssen (Was Gott tut, das ist wohlgetan), (Kapi 225.). A 116. d. megvan a Nagygyőri ékkv-ben (1811) Kiss János fordításában (106.):

*„Nem ember tanácsán járok,
Isten vigyáz sorsomra;
Ötöle minden jót várok,
Atyám ő, nints káromra.
Ő teremtett s velem jót tett
Éltem minden napjában:
Bízom hát jóvóltában.“*

Komádi Nagy Mihály a Mint a szép híves patakra dolgozta át.

160. d. *Mennybéli felséges Isten egy a Luther Vater unser im Himmelreich* (Kapi 137.), magyarul: *Mi Atyánk, ki vagy mennyekben ének szövegével és dallamával.* Azt mondja erről Payr (Theol. Szemle i. m. 1927. 35. 1.): „Szenczi Molnár Albert Lutherétől nem vett át éneket, azonban egy énekében (Arra a kilencre céloz, ami a 150. zsoltár után következik, 1607), mégis Luther példáját követte. A 160. d.-ben ő is a Mi Atyánkot foglalta énekversekbe. De Molnár itt csak a versformát tartotta meg, különben pedig az énekszövegben teljesen szabadon járt el, mely abból is kitetszik, hogy Szenczi Molnár éneke 18 strofa, Lutheré pedig csak 9. A versformán kívül átvette azonban Molnár a régi szép dallamot, mely kétségtelenül Lutheré.“ A hivatkozott Gesang-

buch (1931) nem nevezi meg Luthert dallamszerzőnek, bár ev. körök ma is ezt vallják, csak jelzi a dallam első megjelenését így: Leipzig, 1539. A felírásban azt mondja Molnár: „Azon nótán, melyen Belgául énekeltetik”, de a hangjegyek egyeznek az eredetivel. Luther verses Mi Atyánkját ott találjuk előbb, mint a Komáromi Csipkés György 1685-ös bibliájában, a Szegedi Gergely 1569. ékv-ben így: Mi Atyánk, ki vagy mennyégben (162. l.), Mi Atyánk, ki vagy mennyekben (164. l.), dallamát így jelzi: Ugyanazonról. Mi az 1743-as Zöngedező megjelenésétől énekeljük eredeti dallamon, őseink pedig a Szegediből, Bornemisszából, Göncziből úgy, ahogyan a 160. d. jelzi. A kath. Zsasskovszky Ferenc és Endre Énektára (1885) 189. lapján is ott volt a dallam ezzel a felírással: Ének az Atyához.

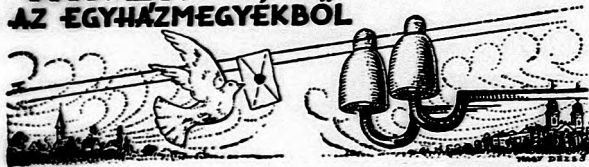
163. d. *Szivem megaláztán, Te hozzád megyek.* Ott találjuk az 1726-os Zöngedezőben, a régi Dt.-ban (476. sz.). Mostani ékv-ünkben nincs benne.

167. d. *Magasztallak én Téged a mi énekünk is az Új Zöngedezőből (1770. 532.).* Szövege azonos, egy-két szócserevel Csulyok Istvánéval (Régi Dt. 469). A régi Dt.-it Kis János (1770—1846) dolgozta át (1805). Ez is megvan Zsasskovszky idézett munkájában (Örvendjetelek jó lelkek, 70. sz.), a magdeburgi ékkvet jelzi forrásul.

Elefánty Sándor.

(Vége következik.)

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Szeretetvendégség. A geléyresi református Leányegyesület, Hézszer Lajos lelképásztor feleségének vezetése mellett folyó évi február hó 26-án igen gazdag és szép műsorral, jólsikerült szeretetvendégséget rendezett. Adomány címén 51 P. gyűlt össze — amit az egyesület saját céljaira fordít, hogy ezzel alapját vesse meg még az eddiginél is fokozottabb munka lehetőségének.

BIHARI EGYHÁZMEGYE.

A biharkeresztesi Református Egyetértés Dalkör rendkívül jól sikerült hangversenyt és műkedvelő előadást tartott. Műsor előtt Losonczy Géza igazgatótanító mondott megnyitó beszédet, mely után Csokonai—Lavotta—Hoppe: A reményhez c. műdalt adta elő az énekhar kiváló énektechnikával. Majd két egyfelvonásos falusi vígjátékot mutattak be az énekhar lelkes műkedvelői.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni egyházmegye április hó 12—19. napjain a következő helyeken tart körzeti konferenciákat s ezzel kapcsolatosan gyűlekezeti napokat: Konyár, Derecske, Hajdúbagos, Biharnagybajom, Berettyóújfalu, Kaba. A konferencián szol-

gálnak és előadók lesznek: Dr. Szász Imre esperes és felesége, vitéz Úry Ferenc missziói előadó, Kiss B. Júlia leánytitkár, Tamás Ferenc titkár.

HEVESNAGYKUNSAÁGI EGYHÁZMEGYE.

Tiszaszentimrén március 6-án volt az országos Református Szeretetszövetség filmbemutatója; a „Földművelők és Kisiparosok Kör-e” nagytermét zsúfolásig megtöltötte a közönség. Tóth István titkár élénk és hű magyarázatokkal kísért előadást tartott. Ugyanekkor református Leányegyesületünkben Kiss B. Júlia konventi titkár nő mondott lebilincselő beszédet, mellyel felejthetetlen hatást tett leányainkra és az egész közönségre. A filmelőadás végén, egy család nyomban jelentkezett a lelkésznel egy nyolc-tíz éves árva fiú örökbefogadása iránt. Az előadásokat Sipos Rózsika tanítónő megnyitójára vezette be; közben a református egyházi énekhar adott elő énekszámokat; záróbeszédet pedig Keresztesi Károly lelkész mondott hálásan emlékezve meg a nagy célokról, amit az estély képviselt, a jószívű adakozókról, s főképpen a nagy alapítóról Kiss Ferenc elnök úrról. Kiss B. Júlia még külön összejöveteleket tartott a Leánykörrel és az asszonyokkal. Perselypézn volt a nemes célokra első nap 64.42 P, második nap 5.55 P. — Minden egyháznak melegen ajánlom, hogy hívja meg Kiss B. Juliát és a filmbemutatót: olyan hatalmas lelkigazdagodást nyernek, amilyenre nem is gondolnak. (K. K.)

Tiszaöldváron gyülekezeti nap volt március 26-án, vasárnap. Dél előtt a Nagytemplomban prédikált Gaál István esperes, az Újtemplomban prédikált Szabó Dezső tiszasasi lelkész. Délután a férfiak részére előadást tartott Tóth Dezső tiszakürti lelkész; a nők részére Benkő Viktor kunszentmártoni lelkész. Este befejező ünnepély volt a Nagytemplomban, melyen Gaál Lajos helybeli lelkész bibliamagyarázatot, Szokody Gyula tiszainokai lelkész előadást tartott.

A kisújszállási református egyház márc. 5-én sajtóvasárnapot tartott; megnyitó beszédet mondott Bucsay László lelkész; előadást tartott Dr. Kiss Sándor lelkész; közreműködtek vitéz Mártha Béla kántor, Kardos Ilona és Varga Mária tanítónők.

Ifjúsági otthon felavatás Tiszainokán. E kedves tiszaparti faluban eleven lelki élet indul. Az ifjúsági munka az egyik iskolában otthonhoz jutott, karácsonyi vásárt rendeztek; ez alkalommal előadást tartott Berényi Lili tanítónő (Mezőtúr). Beszélt még: Benkő Victor s felolvasást tartott Szöllösy Balázs kántortanító. Ugyanekkor Gaál István esperes értekezletre hívta össze a Tiszazúg nyolc református lelkészét, kik az éppen aznap beállott kemény idő dacára is, megjelentek.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Csengerben a Református Keresztyén Ifjúsági Egyesület március 12-én este templomi ünnepélyt rendezett. Igét hirdetett Hadady István szamosbecsi lelkész. Énekelt Molnár Margit, Orosz Árpád orgona kíséretével. Szavalt Bilkey Ferenc és Belleky József RKIE-tag. A Református Vegyeskar két darabot adott elő. Az ünnepélyt Pótor Elemér lelkész imádsága zárta be. Istentől megáldott, lelki élményekben gazdag ünnepély volt.

I R O D A L O M

Szent Máté evangéliomának magyarázata. J. Monro Gibson nyomán angolból átdolgozta és kiadta Lukácsi Imre nyug. lelképásztor, Dunavecse. — „A debreceni Kollégium fennállásának négy-százéves fordulóján emlékezésül, — a magyar kereszténységnek kilencszázados jubileumi esztendejében, Istennek dicsőségére.“ Ezzel a szép ajánlással indította útjára Lukácsy Imre lelkész-testvérünk e közel háromszáz oldalas hatalmas kötetet. Most már komplett a sorozat: szerző áldott kitarással és Istenfélő szorgalommal elvégezte a nagy munkát, közreadta a Máté evangéliomának magyarázatát, miután ugyancsak az ő tollából immár megjelent a másik három evangéliom magyarázata is. Az angol szerző nyomán haladva, nem tudományos kommentárt óhajtott adni, hanem gyakorlati magyarázatot, a lelképásztor, a tanító, a bibliaórai vezető és a vasárnap-i iskolai munkás kezébe. De mint kegyes olvasmány is eléri célját, mély vizekre visz s gazdag áldásokat közvetít Annak kezéből, Aki az örök Ige s Akinek örömezenei kell hogy felcsendüljön az ajkán s gyümölcsöt teremjen a hallgatók életében. A nagyértékű könyvet a legszívesebben ajánljuk.

Csillagfények. (Hegyaljai Kiss Géza legújabb verseskönyve.) Hegyaljai Kiss Géza nevét az irodalomban elsősorban érdekes történelmi tanulmányairól ismerik. Különösen sokat tett a Kossuth-történelem felkutatásában, e téren nagyértékű, — sokszor úttörő munkát végzett. Legújabb könyve verses könyv, melyben egy érző szív és mélyen élő lélek őszinte érzelmeinek megnyilatkozásait látjuk. Minden külső-belső benyomás érzelmét vált ki lelkéből és ezek az érzelmek verssé sűrűsödnek, szót kérnek, hangot kapnak. Kipróbált vers-technikája van, ahol sokszor bravuros megérzéssel találkozik a vers külső formája az értelemmel. Hazafias, vallásos tárgyú, szociális vonatkozású versei mind arról beszélnek, hogy a lelképásztor magánszorgalma is a lélek szépségeit keresi, kutatja. Szébbé szeretné tenni a világot, javítani az embereket, magyarabbá a magyart és lelki téren többet és jobbat adni a mai embernek, mint amennyit ebben a felforgatott életben saját erejéből tud egy-egy ember önmagának teremteni. A lelképásztor prédikáló kedve, igehirdető buzgósága szól ezekből az apróbb versekből, az egy-lélekzetű poémákból. Hirdeti, vallja, hogy jobb lehet az ember, több lehet az ember, ha akarja, több lehet a lélek, ha megtölti azt az isteni kegyelem. De ezért a kegyelemért meg kell harcolnia a szépre éhes léleknek is. Azok a versei, ahol izelítőt ad a magyar vidék életéről, a nagy magyar gondolatok megvalósításáról: külön értékei a kötetnek, melyet a Singer és Wolfner vállalat állított ki igen szép nyomdai munkában. (Sz. R. I.)

Dr. Horvay Róbert: Debrecen evangélikusai. (A hívek egyházi élete és az evangélikus egyház megalakulása 1838 előtt.) Kiadja a debreceni Luther-szövetség. Ára 1 pengő. A füzet tiszta jövedelme a templomalapot gyarapítja. A nagy gonddal s Isten országa iránti szeretettel készült munka a következő címen tárgyalja a debreceni evangélikus egyház kezdődő életét: Legrégibb adatok. Az Auer-család.

A debreceni hívek Tokaj, Svábolaszai és Nagyvárad gondozásában. A lankadás évei. Püspöki egyházlátogatások Debrecenben. Evangélikus eredetű alapítványok a Református Kollégiumban. Szórvány evangélikusok Debrecenben. — A komolyértékű tanulmány lépten-nyomon kapcsolódik a debreceni református egyház életéhez. Tanulmányozását szívesen ajánljuk.

Dr. Tornyai János: Gyere kiesim!... Gyere. Meg kell becsülnünk minden írást, ami árva földünkön napvilágot lát az egyke ellen. Dr. Tornyai János hódmezővásárhelyi orvos, bizonyára gazdag orvosi tapasztalataiból is merítve, a fenti címen izléses kiállítású vaskos kötetet adott ki az egyke elleni küzdelem szolgálatában. (254 oldal). A címlapon ezt jelzi: „Vezérgondolat: Édesanya vigyázz! Az Isten lát!” A könyv a „legnemesebb és legmelegebb lelkű magyar édesanyának, vitéz nagybányai Horthy Miklósné öfömlétségének” van ajánlva. A nagy küzdelemben a *regény* irodalmi formáját választotta fegyverül a szerző; igaz, aligha lehet arra számítani, hogy a baranyai egyszerű nép kezébe eljusson s ott épületes hatása legyen.

Szenci Molnár Albert munkáiból jelentet meg egy testes kötetet dr. Incze Gábor, a régi magyar református munkákat filléres áráért újból kezünkbe adó vállalkozásában. Ennek a munkának is 1:25 pengő az ára. Kerületünk minden lelkési hivatala megkapta a megrendelési nyomtatványt. Mi is meleg szeretettel ajánljuk a lelkészek, tanárok, tanítók pártoló szeretetébe ezt az újabb kötetet.

G Y Á S Z R O V A T

Kalas Gizike, néhai Kalas Ferenc debreceni vállalkozó lelkész árvája, a Dóczy leánygimnázium VIII. oszt. kitanuló növendéke, élete 18. évében, március Idusán elhunyt, mérhetetlen fájdalomra özvegy édesanyjának és testvéreinek, kiknek gyászában meghatóan résztvevett az egész Dóczy-intézet. „Boldogok akiknek szívök tiszta, mert ők az Istent meglátják.“ (Mt. V: 8.)

K Ü L Ö N F É L É K

BŰNBÁNATI ÉNEK.*

Isten, ki voltál és ki vagy ma is
Minden bűn ellen egyetlen paizs,
Hozzád kiált a gyöttrő küzdelemben,
A segedelmet tőled várja lelkem.
S ha harcaimban összeroskadok,
Még akkor is hű gyermeked vagyok.

Nézd, ezt a harcot hogy vívom magam
Ezer gonosszal, én boldogtalan.
Szorongat engem a bűn köteléke,
Szívemben addig nem lesz soha béke,
Míg fel nem oldoz atyai kezed,
Míg kebleden nem nyugszik gyermeked.

Baja Mihály.

Kassaiak Debrecenben. Hogy az erőszakkal elszakított részeknek az egybeforradása mily könnyen s gondviselészerűen folyik, beszélő bizonyosság erre az, hogy a vérkeringés az eltörölt határokon át azonnal megindult s a legértékesebb kapcsolatok boldog örömmel helyreállanak. Ezek közé kell első

* *Megzenéstésre vár!* (Szerk.)

helyre állítanunk azt a kedves találkozót, amelyet kassai magyar testvéreink adtak Debrecennek. A kassai *Kazinczy Társaság* reprezentánsai jöttek el Debrecenbe, hol a *Tisza István Tudományos Társaság*, a *Csokonai Kör* és az *Ady Társaság* fogadta az érkező kedves vendégeket s rendezte meg számukra azt a magasnívójú *malinét*, márc. 19-én, vasárnap d. e. 11 órakor, amelyre a debreceni lelkes közönség színiültig megtöltötte a vármegyeháza dísztermét. A műsort a kollégiumi kántus éneke nyitotta s zárta. A keretet Dr. Darkó Jenő, a Tisza István Tudományos Társaság elnökének bevezető, — és Dr. Pap Károly, a Csokonai Kör elnökének megnyitó és bezáró beszéde adta Debrecen részéről. Kassáról bevezetőt mondott Gömör János, a Kazinczy Társaság elnöke; zárószót mondott Gönczy Gábor kassai református lelkész. „Embertípusok a kisebbségi életben” címen előadást tartott Dobossy László; „Ifjúságunk lelki fejlődése” címen szólott Dr. Pfeiffer Miklós kanonok. — Az előadások mélyen szántottak. A lelkek magasra lendültek. Felejthetetlen ölelkezés volt ez, melynek aranypecsétje volt az az ígélet, hogy Debrecen is elmegy Kassára s szeretettel fog ott sáfarkodni a reája bizottakkal.

D. Dr. Révész Imre püspök a Dunántúlon látogatást tett Pápan Medgyasszay Vince püspöknél, Győrben dr. Kapy Béla püspöknél és pannonhalmán a főapátságon. — E héten három napot töltött Szeghalmon s az ottani református gimnáziumban tartott vizitációt, vele volt Dr. Papp Ferenc egyházkerületi középiskolai felügyelő.

A **kultuszminisztérium** új államtitkára, ki a protestáns ügyeket vezeti, dr. Jalsovitzky Károly: eddig osztályfőnök volt ugyancsak a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban. Elődje dr. Zsindely Ferenc miniszterelnökségi államtitkár lett, br. Vay László főgondnokunk örökében. Dr. Jalsovitzky Károly személyében széleslátókörű államtitkárt nyertünk, ki budapesti egyházunk életében is igen tevékeny részt vesz. Szívvel üdvözljük.

A **debreceni Jótékony Nőegylet hetvenéves jubileuma** március 5-én folyt le a vármegyeház dísztermében. Az egyesületet 1869-ben Révész Bálint alapította. Jelenleg elnöknője özvegy Sass Béláné, igazgatója Dr. Erdős Károly. Az egyesületnek nincs felekezeti jellege.

Csatlakozás a kollégiumi ifjúság telepítési akciójához. A debreceni kollégiumi ifjúság nemes akcióját a kecskeméti leánygimnázium nyolcadik osztályos diákjai is lelkesedéssel tették magukévá s lemondtak az érettségi után rendezendő szokásos évi banketttről, hogy annak összegét teljes egészében a kollégiumi ifjúság telepítési akciójának javára fordítsák.

Országos virágvasárnapi konferenciát rendez a Soli Deo Gloria szövetség Budapesten az egész ország ifjúsága számára. A konferencia központi gondolata ez lesz: „Adjátok vissza az ifjúságot az Egyháznak!” Nagy reménységgel várják a konferenciára a felvidéki ifjúságot is. Jelentkezni lehet a SDG központnál, Budapest, Kálvin-tér 8.

Szabolcska Mihálynak szülőhelyén. Ókécskén szobrot emel a hálás utókor. A szobrot, mely Szabolcskát egyik kezében tollal, a másik kezében bibliával ábrázolja, Horvay János mintázta. Leleplezése május 21-én lesz. *(Nem lehetne-e e szobor mását Debrecenben is felállítani?)*

HIVATALOS ÉRTEŚÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1029—1939. szám.

KÖRLEVÉL

a **napidíj előlegek tárgyában.**

Adott esetből kifolyólag értesítem az egyházkerületapidíjban részesülő tisztviselőit, tanácsbíróit és bizottsági tagjait, hogy az egyházkerületi és kollégiumi pénztár kiküldetések esetén — ha ezt az érdekeltek kívánják — a felmerülhetőapidíjakra és útiköltségekre előlegeket folyósíthat. Előlegül kiadható az *egész* útiköltség (vasút, autóbusz, esetleg fuvar), és az előre kiszámítható valószínűapidíjösszeg fele. Ez az útzámla összegéből annak benyújtása és kifizetése alkalmával levonásba kerül.

Ezen körülményt különösen ajánlom a zsinati és konventi bizottsági tagok szíves figyelmébe.

Debrecen, 1939 március 14.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1170—1939. szám.

KÖRLEVÉL

az **iskolai hajókirándulások tárgyában.**

Tudomásulvétel céljából közlöm kebelbeli valamennyi tanintézetünk igazgatóságával és iskolaszékével, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 32.336—1938. V. 1. sz. a. kelt rendeletét 44.621—1939. V. 1. szám alatt kiegészítette azzal, hogy amennyiben az iskolai kirándulások rendezésére a Magyar Kir. Folyam- és Tengerhajózási Társaság hajói nem állanak elegendő számban rendelkezésre, az Első Dunagőzhajózási Társaság hajói is igénybe vehetők.

Debrecen, 1939 március 20.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1196—1939. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom egyházkerületünk valamennyi gimnáziuma és polgári iskolánk tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „HIVATALOS KÖZLÖNY” folyó hó 1-én megjelent 5. számában 132.394—1939. IX. szám alatt a polgári iskolából gimnáziumba és gimnáziumból polgári iskolába átlépő tanulók tantervkülönbözeti vizsgálata tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1939 március 22.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1197—1939. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom egyházkerületünk liceumai tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „HIVATALOS KÖZLÖNY” folyó hó 1-én megjelent 5. számában 132.447—1939. IX. szám alatt a gyakorlati irányú középiskoláról szóló 1938: XVIII. tc. 25. §-ának végrehajtása tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1939 március 22.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1216—1936. szám.

KÖRLEVÉL

a Református Ifjúság c. lap terjesztése tárgyában.

Az Egyetemes Konvent elnökségének 1800—1939. sz. alatt kell leírata és a konventi missziói bizottság 31—1939. számú határozata alapján ajánlom az érdekeltek figyelmébe ifjúsági munkánk számára református szellemű és címében is református lapunkat, a Református Ifjúság-ot s terjesztésének támogatását kérem.

Debrecen, 1939 március 23.

Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetések

Berettyószentmártoni református egyház pályázatot hirdet III. számú újonnan szervezett államsegélyes *tanítónői* állásra. Fizetés, lakbér törvényes. Kötelesség díjlevélben. Állás betöltése csak VKM jóváhagyása után válik jogerőssé. Határidő megjelenéstől 21 nap. Felszerelt kérvények megcímzett, válaszbélyeges, borítékkal református lelkész, Berettyószentmárton, küldendők. Állás szeptember 1-én foglalandó el.

A **Fülpösdaróc**i református egyház presbitériuma pályázatot hirdet egy *helyettes-kántortanítói* állásra. A helyettesítés egyelőre május hó 1-ig tart. Kötelesség: I—VI. osztály vezetése, továbbá a kántori teendők végzése. Az orgonázásban jártasak előnyben. Fizetés: A törvényben megállapított az egyház pénztárából. A pályázati kérvények az alábbi címre küldendők: Református lelkési hivatal, Fülpösdaróc, u. p. Géberjén. Pályázati határidő a megjelenéstől számított nyolc nap.

A **magyaresanádi** református presbitérium április 15-i határidővel pályázatot hirdet az általa fenntartott I. sz. (*kántor*)-*tanítói* állásra. Javadalma államsegéllyel törvényszerű s természetbeni lakás. Kötelesség a törvény és a szabályok rendelkezése szerint. Személyes megjelenés csak a presbitérium meghívására. Korteskedés kizáró ok. A választás az érvényben levő miniszteri rendeletek alapján történik. *Elnökség.*

A **nemesborsovai** református leányegyház presbitériuma helyettes keres *férjtanítói* állás betöltésére a folyó iskolai évre. Fizetése törvényszerű. Állás mielőbb elfoglalható. Jelentkezők Református lelkési hivatal, Mánd, u. p. Nagyszekeres küldjék értesítéseiket, vagy ugyanott jelentkezzenek.

TARTALOM:

Virágvasárnap, Nagypéntek, Húsvét
Dr. Nagy Sándor: Balogh Ferenc emlékezete
D. Dr. Révész Imréné bágyoni Váro Margit Éva: Hogyan énekeljük a Szózatot?
Vasárnapi iskolai vezetőképző tanfolyam
N. L.: Ahogyan a külföldi látja
Elefánty Sándor: Énekeskönyvünk dicséreteinek eredete
Hírek az egyházmegyékből — Irodalom — Gyászrovat — Különlélek — Hivatalos értesítés — Pályázati Hirdetések — Hirdetések

Írógép.

Legújabb modellű hordozható gép.
Kétszínű szalaggal, tabulátorral,
a nagy gép minden felszerelésével.

Teljesen új állapotban
havi 25 pengős részletre

300 pengőért,
eladó.

CÍM A KIADÓBAN.

Főzéshez, fürdéshez, szobafűtéshez

a **gáz** a legjobb, legolcsóbb, legtisztább;
a **gáz** a legkényelmesebb;
a **gáz** a leggyorsabban kezelhető;
a **gáz** melege pontosan szabályozható;
a **gáz** számlaértéke egy hónappal később fizetendő.

A gázvezetéseket **5 évi részletre** készítjük és a bevezetés költségeit a gáz állandó használata esetén nagyrészt visszatérítjük.

Fűzől, fűzhelyet, autogeysert, fürdő- és fűtőkályhát olcsón bérbeadunk.

Díjtan felvilágosítások, készülékek bemutatása, költségvetés:

BATTHYÁNY-UTCA 17. SZ.
Telefon: 28-58. sz.

DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS
VILÁGÍTÁSI VÁLLALATA.

ERDÉLYI SZÖNYEGHÁZ

SZÖNYEG, FÜGGÖNY,
BÚTORHUZAT, PAPAN

Saját készítésű művészi magyar perzsák

DEBRECEN, PIAC-UTCA 34.
SZOLÍD SZABOTT ÁRAK! ☎ TELEFON: 22-45.

Boldog házasság

KOSTYA

jegygyűrűivel

Templomi kegyeszerék, órák, ékszerek és
ezüst dísz tárgyak nagy választékban.

SZÉCHENYI-UTCA 1.

DEBRECEN. (RÉVÉSZ-TÉR 1. SZ.)

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben

Ferenc József-út 16.

Betéteket előnyösen gyümölcsötlet és azonnal kifizet. Kölcsönöket állandóan folyósít. — Mint a Futura főbizományosa, foglalkozik a termény-üzlet minden ágával.

TELEFONOK:

Bank: 19-70. és 22-32. Terményosztály: 28-66. szám.

SIPKOVITS BÉLA

tűkőrgyártás
üvegcsiszolás
húzó és tűkrök újjáöntése
Előszoba, fürdőszoba tűkrök

Aranyérmes
kitüntetés

Debrecen, Nagyvárad-u. 15. Telefon: 22-96.

RUFF MIHALY

modern szobafestő, mázó
és bútortényező vállalata

VÖRÖSMARTY-
UTCA 3. SZÁM.

TELEFONSZÁM: 33-57.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedés

DEBRECEN

Telefon: 20-06 és 15-48

Alapította:

Sesztina János 1819-ben.

Ipari-, mezőgazdasági-, háztartási-,
gázoltalmi- és légvédelmi cikkek.**MAGYAR ÁLTALÁNOS
HITELBANK****DEBRECENI FIÓKJA**

Piac-utca 45-47. (Saját ház.) Telefon: 23-70., 23-71.

**FOGLALKOZIK A BANK-
ÜZLET MINDEN ÁGÁVAL****100-féle cikket vásárolhat,**
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,
ha szükségletét**az „UNIO“ Központi Hiteliroda**

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbíz-
ható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha
még nincs, igényelje irodánkban:**Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.****123 megbízható cégnél**nyújt vásárlási lehetőséget! Egy helyen
jelent fizetési kötelezettséget! A havonta
megújuló állandó továbbvásárolhatóság jogával!**a „Takarékosság“
Kereskedelmi R.-T.**bevásárlási rendszere, mely a mai gazda-
sági helyzet legmegfelelőbb beszerzési
módját biztosítja a vásárlóközönség
számáraA „TAKARÉKOSSÁG“ vásárlási igazolványai és utal-
ványai a „Takarékosság“ igazgatóságánál igényelhetők**Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.****Földek, házak, telkek**
eladása, vétele, bérlete

Ogyében forduljon bizalommal!

Dienes József

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához

DEBRECEN, Bethlen-utca 21. számJándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos
„Gróf Bethlen István-harang“**ÜGYELJÜNK A KERESZTNÉVRE!**MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE**Szlezák László**harang- és ércön-
tőde, harangfelszere-
lési és haranglábgyára**Budapest, XIII., Petneházy-u. 78.**(Frangepán-u. mellett) SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon dísz-
oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
több állami díszoklevéllelMielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes
bizalommal a régi és megbízható céghez!!!**SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!**Előnyös fizetési feltételek!
Költségtérítés és kiszállítás díjtalan!